

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 142. Catecheses ab Ecclesiis & Præsulibus Germaniæ, Hispaniæ,
Italiæ, Galliaæ, Poloniaæ, & Belgii, adversus hæreticos editæ, partim
proximè ante Tridentinum, partim ipso Tridentini tempore, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

cessum est animo à peccato... Unde Joannes: qui non diligit, manet in morte... Et... Paulus... si tradidero corpus meum, &c. Unde hñeri quòd ad perfectam (id est plenam, seu sufficientem, ut antè) poenitentiam requiritur ut ille dolor peccati, sive odium & detestatio sit propter Deum, hoc est, ut hoc sit præcipuum quod in peccato displicet, ut odio habeamus, quia contrarium est Deo, quia offensa & injuria quædam Dei est... Multis enim modis... & rationibus odio haberi potest peccatum, videlicet... quòd propter ipsum damnatione æternam efficiatur dignus peccans. Cæterum quædam non detestatur peccatum, quia contrarium bonitati divinae, reverentiæ, honori, atque obedientiæ ei debite, nondum est vera poenitentia: quia nondum ibi charitas est... sine illa enim nihil Deo gratum aut perfectum esse valet. Et circa hæc quidem de fine contritionis, non est opus plura dicere, nisi ut hoc quod certum est sobrie & prædenter doceatur populus... non ex opinionibus quorumcumque, sed ex doctrina Scripturæ & Patrum.

Et lect. 7. de necess. condition. confess. postquam statuit, tria esse maxime necessaria contritioni... primum ut sit cum contritione & dolore... cuius defectus magna ex parte vel nullum reddit Sacramentum, vel fructu ejus & utilitate privat. Post multa ad hoc dicta, ex his (inquit) duo accipiamus... primum ut intelligamus... quàm necessaria sit perfecta contritio (de qua supra locuti sumus) ad remissionem peccati, etiam cum ipso Sacramento vel Poenitentia, vel quocumque alio. Hactenus Petrus Soto sub finem Concilii Tridentini mortuus, quem doctissimum simul & pietissimum, & nunquam satis laudatum virum appellat Cardinalis Otho, Episcopus Augustanus, in epistola præfixa tractatui ipsius de Institutione Sacerdotum, quem tractatum dictus Cardinalis adoptavit & imprimi curavit anno 1558. pluribus proinde annis post sess. 14. Concilii Tridentini, in quo summam ille obtinebat existimationem severa probitatis, solideque scientiæ, inquit Cardinalis Pallavicinus Histore. Concil. Trid. lib. 20. c. 13.

STEPHANUS PARIS, ET GASPAR CASALIUS.
Stephanus Paris in lib. de Institutione Christiani hominis adversus hujus temporis hereses, ante Sacerdotis absolutionem, contritionem exigit perfectam, quæ prius Dominus iustificat imertis, deinde foris Sacerdos absolvit.

Gaspar Casalius l. 2. de quadripartita iustitia c. 13. dicit, ad justificationem... oportere quòd intercedat... dilectio Dei super omnia, obedientia erga Deum ex corde, & poenitentia, seu odium peccatorum.

CAPUT CXLII.

Catecheses ab Ecclesiis & Præfatis Germaniæ, Hispaniæ, Italiæ, Galliæ, Poloniæ, & Belgiæ, adversus hæreticos editæ, partim proxime ante Tridentinum, partim ipso Tridentini tempore, partim proximo post illud, formidolosa attritionis insufficientiam, divinæque dilectionis necessitatem pariter adstruunt.

ENCHIRIDION COLONIENSE.

1659 Anno 1536. editum est in Concilio Coloniensi Enchiridion Christianæ Instructionis, cujus Auctores (prout num. 1595. dixi) fuerunt Joannes Gropperus, tunc Præpositus Bonnenis, postea S. R. E. Cardinalis, & notter Everardus Billichius. In hoc igitur Enchiridio (à S. Inquisitione expurgato, sed circa materiam contritionis & attritionis

intacto) tit. de poenit. §. ordiemur sic habet: Ordinem à vera poenitentia descriptione, quæ sane nihil aliud est quàm conversio hominis ad Deum, quæ tum fit & peragitur, cetera peccata, quæ commisit, propter Deum, ex animo, non sine gravi animi dolore odimus, cum voto & proposito deinceps non peccandi.

Et infra postquam §. porrò dixit: Ecclesiastica Patres, veram poenitentiam tribus partibus constare tradunt, contritione, confessione, satisfactione. §. quibus pergit sic: Prima itaque pars contritio est, quæ Ecclesia vocat vehementem animi amaritudinem, ac intimam dolorem conscientia, quæ Deum irasceri peccatis sentit. Et se peccavisse graviter dolet, cum voto vitam in melius commutandi. Hæc incipit quidem & concipitur replurimum fide historica, & timore servili; sed non perficitur nisi fide sincera & timore filiali. Et postquam cum Augustino distinguit inter hæc tria, credere Deum, credere Deo, credere in Deum, aliens duo priora in intellectu consistere; tertium voluntatem afficere, ita ut credere in Deum sit credere, habere & adherere Deo, non solo intellectu, quem fides illuminat; sed & voluntate, quam accedente charitate inflammat. §. neque sic ait: Neque tamen putandum est, hunc timorem servilem, qui ex metu supplicii ducit originem... poenitentiam totam absolvere, quin positus in solas ad se non sufficiat, ut exitialis sit... nisi proficiat ad spem veniæ... & succedat illa fides, secundum tertiam credendi rationem (quæ amando in Deum iur, ut §. quæ omnia explicuerat) quæ accedens demum facit, ut timorem servilem comitetur timor filio dignus, cui commissæ displicent, non jam quia pertrahunt in gehennam, sed quia quod Patrem optime ac sic de nobis meritum offendunt. Quale videtur esse in filiis, qui graviter in parentes deliquerunt. Primum enim metu peenæ, seu plagarum; peccatum odierunt, deinde paternæ pietatis memoria subeunte, ubi faciunt reditus in gratiam ceperunt, etiam ex amore præterita commissæ detestantur.

Et §. videt ergo: Videt ergo quemadmodum consideratio iustitiæ ac iudicii divini, accedente fide historica, poenitentiam inchoat; consideratio tamen bonitatis divinæ, ex amoris affectu procedens, eam fiducia misericordiæ, poenitentiam format. Hæc inficiamus: sanctiora esse poenitentiam, quam timor filialis, in bonitate Dei respiciens, & inchoat, & format. Sed quoniam hæc est fragilitas & imperfectio nostra, ut non facile ad bonitatem Dei oculos nostros attollamus, nisi prius iram servemus, quemadmodum Pfalter ait: cum occideret eos, querebant eum. Et revertentur, & clamabant ad Dominum, cum tribularentur: idcirco SS. Patribus rectè placuit, poenitentia doctrinam, à timore servili non inchoari ordiri; modo in eo poenitentia non siltat, sed ad filialem amorem, Digne dilectionem gradum faciat, cujus necessitatem postquam probavit ex sententiis Augustini, Basilii, Ambrosii, Gregorii & Cassiodori in Pl. 110. merum iusticiæ januam conversionis appellantis, modo tamen discreto dilectionis addatur, tandem concludit, quòd hæc tandem est vera poenitentia, ad quam omnis Scriptura passim nos vocat... Breviter in hæc sententiam p. canoni discedunt.

Et §. & vel hoc exemplo: ergo cum poenitentia gratitum Dei donum sit, ab illo & precibus, & lacrymis, animi saltim, aliisque p. studiis expectanda est. Quòd si non statim contingit quòd amoretur, non est tamen desistendum à bene cupis. Præterea qui ex consideratione vite turpiter acta, ac metu gehennæ jam concipit aliquam detestatorem criminum, hoc est timorem servilem, ac necesse sentit timorem filio dignum, perseveret in lacrymis... donec & hunc timorem sentierit, cum v.

to certo mutande vite, &c.

INSTITUTIO MEGUNTINA.

1660 Anno 1549. in Synodo Meguntina, adversus Lutherum adunata, edita fuit Institutio ad pietatem Christianam, secundum doctrinam Catholicam, cujus pag. 174. sic habetur: A timore quidem... poenitentia concipitur... memo tamen sic existimet, quasi timor ille servilis, quo propter scelera facta nostra districtam Dei justitiam & gravem iram metuitur, veram contritionem solus absolvat. Cui per seipsum solum adeo nihil in conversione peccatoris tribui debet, ut cum desperatione, quam conversioni, aptiorem esse judicari oporteat. Nec a malo recessisse putandus est, qui timore prohibitus, malum perpetrare abstinet. Nam qui metu poenae non peccat, adhuc eo ipso peccat, quod peccare vellet, si impunè possit...

Et postquam multis offendit, quomodo timor servilis deat ad amorem, subdit: Contritio... ut vera reddatur, eo usque progredi debet, donec jam fide, spe & charitate iuletur, ut jam non tam doleat peccator, quod poenam meruit, quam quod Deum offendit. Nec solum ex peccatorum suorum memoria timorem colligat, sed ex bonitate Dei & misericordia fiduciam capiat.

CATECHISMUS FREDERICI NAUSEA.

1661 Fredericus Nausca, Episcopus Viennensis in Austria, anno 1552. id est aliquot mensibus post fest. 14. Concilii Tridentini, cui interfuerat, & subscriferat, Catholicum Catechismum contra Lutheranos edidit, atque Eminentissimis Cardinalibus Reginaldo Polo, Petro Paulo Parrhio, & Joanni Morono ejusdem Concilii Praesidibus dedicavit. Cujus lib. 3. c. 45. sic ait: Est autem poenitentia voluntaria, & ex charitate erga Deum, pro peccato commissi poenitentia assumpta. Cap. 46. repetit, poenitentiam esse quamdam voluntariam, & ex charitate erga Deum, pro peccato (quo ipse offensus est) assumptam poenitentiam, vindictam & poenam. Cujus poenitentiae tres partes esse dicit, contritionem, confessionem, satisfactionem, quibus addita absolutio Sacramentum perficit. Est autem contritio (ut habet cap. 47.) desinitioribus sanctis Authoribus, dolor voluntarie assumptus pro peccatis, cum proposito & intentione ea confiteri, & pro ipsis satisfaciendi, atque illa iterum non admittendi. Sine hac quidem contritione non est ut quisquam vere poeniteat, aut suorum peccatorum veniam speret. Nam cum... in omni peccato mortali sit aversio voluntaria a Deo per peccatum, & ipsa quoque contraria contrariis curentur, consequens est, ut e diverso, in omni remissione peccati mortalis, actualis sit conversio ad Deum. Quae quidem conversio (si vera fuerit ac perfecta) dicitur contritio... Nec est ut absque esusumot contritione Sacerdos quemquam vere possit absolvere. Cum ipse revera non absolvat, nisi reus, in se debito modo dispositus, si capax absolutiois, &c.

Cap. 54. Confessio non debet fieri timore depulsiois ab Ecclesia, vel carentis sepultura, vel simpliciter poenae infernalis; verum principaliter propter Deum, & obedientiam Dei, & Ecclesiae; secundario etiam propter gehennam.

Cap. 58. Cum itaque peccator, opitulante primam gratia divina, cognoverit se peccatorem, suisque peccatis multasiam Deum offendisse, coeperitque tandem ex amore erga Deum praecipue, & ex amissione illius gratiae, & poenae gehennae aleptione proflus contritari... accedat ad Sacerdotem, &c.

Cap. 60. Contritio est operatio interior, qua homo dolet amare, quod suo peccato Deum & proximum offendit. Quae tanquam prima pars poenitentiae praesupponitur, citra quam reliqua partes nihil profunt.

Cap. 66. Quae pii Doctores jam dudum de poenitentia, deque eius partibus, nec parvis, nec eni-

guis volaminibus agitarunt, haec ipsa ego Dei benignitate ita breviter conatus sum pro vestra salute reddere, ut sperem me nihil proflus omisisse quod requiri necessario possit. Et haecenus dicta recapitulans, subjungit: quinta conclusio. si voluerimus tum a culpa, quam a poena peccati liberari, & certo post hanc vitam habere vitam aeternam, oportet imprimis, ut invocato pro illuminatione Domino, voluntarie pro nostris peccatis amore Dei doleamus, & tempore quoque primo confiteamur ea Sacerdoti, &c.

INSTITUTIO AUGUSTANA.

1662 Anno 1558. Otho S.R. E. Cardinalis, Episcopus Augustanus, edi curavit Institutionem Sacerdotum, a Petro Soto iussu ipsius compositam, quam omnibus sua Diocesis Parochis praeposuit, ut juxta eam Parochias suas docerent, & contra haereticam pravitatem munirent. In ea vero divini amoris necessitas, formidolosaeque attritionis insufficientia perspicue traditur, uti vidimus n. 1658.

CATECHISMUS CATHOLICUS EPISCOPI MERSBURGENSIS.

1663 Michael, Episcopus Mersburgensis, Catholicam fidem adversus Lutheranos proxime ante Tridentinum acerrime defendens, Catholicum ipsis Catechismum opposuit, concionibus 84. comprehensum. In quo concione 58. Edit. Colon. anni 1562. sic habet: Non omnium animi sunt ita dispositi, ut ex amore Dei respicientiam & conversionem aspiciantur... ubi summatim ratio est poenitentiam seu contritionem obtinendi, ut sermo quis perpendat multitudinem & enormitatem suorum peccatorum... consideret quoque severum illud & formidabile Dei iudicium... & hujus consideratione necessarium est timorem in animis hominum infundere; a timore autem concipitur poenitentia... Ceterum hic timor, qui ex peccatorum & supplicii consideratione hauritur, necesse est vera illa contritio, qua Deo accepta est, & qua ad misericordiam commovetur... nihilominus tamen est instar ministri vera contritionis, neque ad veram poenitentiam deservienti & perducens. Quod tunc contingit, quando ex servili timore transit ad amorem; nec jam ea solum de causa dolet quod poenam peccando commoverit, sed multo magis eo nomine, quod Deum offenderit: imo jam de poena tantopere sollicitus non est, cum ulterio se obtulerit ad omnia ea libenter perferenda, quae ipsi Deus pro peccatis impulerit, tantum ut favorem & amicitiam Dei queat recuperare. Atque hic est verus & castus timor, cum ex amore Deum timere incipimus, exortiturque hinc vera illa contritio, quam Deus vult valere ad obtinendam peccatorum veniam. Hunc contritionis obtinendam modum omnes Patres tradiderunt, ut Tertullianus, Basilus, Chrysostomus, quorum testimonia allegat, imo & Prophetarum Apostolorumque traditionem. Nec mirum, ut enim concione 59. ait, sola formidine terretur ob peccata, furum, flagitiosorumque est poenitentia, nec mereatur gratiam aut remissionem a Deo.

RITUALE ECCLESIAE CONDENSIS ANNI 1520. ET STATUTA SYNODALIA ECCLESIAE PICTAVIENSIS ANNI 1544.

1664 In his expressè legitur, per contritionem, primam & maxime necessariam partem Sacramenti Poenitentiae, intelligi verum sincerumque de peccatis dolorem ex amore intuituque Dei.

INSTRUCTIONES ECCLESIAE CAMERACENSIS, ATREBATENSIS, ANDOMARENSIS, &c.

1665 Franciscus Richardotus, Episcopus Atrebatensis, Academiarum Vesontinae in Burgundia, & Duacensis in Belgio Fundator, unus ex Patribus Tridentinis, a quibus estimatus fuit Orator ad miraculum usque fecundus, ad preces Maximilianae de Bergis, Archiepiscopi Cameracensis, scripsit, & anno 1567. publicavit Instructiones

super materiis inter Catholicos & Sectarios controverfis, velut Catholica doctrinae formulas, pro Parochia Ecclesiae Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Cameracensi suffraganeorum, quas Ecclesia Andomarenfis in Synodo Dioeclefana plurimum commendavit, fuisque Curatis praefcriptis. Ubi agens de necessitate contritionis in Poenitentia Sacramento, ait, quod "contritio fit sincerus & vehemens dolor, ob Dei offensam, ex ejus amore, magis quam ex metu poenarum proveniens, habensque emendationis propositum, & fiduciam misericordiae impetrandae." Cujus quidem contritionis tres ait esse dotes: "Prima est, quod orta sit potius ex casta Dei dilectione, quam fervili ex timore. Nam si illi, qui ex metu gehennae non peccant, interrogentur, cur seiplos a peccatis cohibeant; responderent, se a peccatis abstinere, quia peccantibus infernus est paratus, qui si non esset, peccandi voluntas ipsis non declinat. Iltiusmodi ergo dolor non est contritio; sed is solus, qui ex vero Dei amore procedit, quamvis gehennae timor ad eum introducendum juverit. Ad hoc enim timor iste apertus est, tametsi ad peccatorum remissionem non sufficiat, nisi vera perfectaue contritioni locum fecerit. Secunda, quod sit adeo vehemens, ut aliquo modo aequet illum libidinis aetum, quo flagitium perpetratum fuit. Tertia, quod tantum sit peccati odium, quam ardens amor quo diligit Deum. Quod tunc fit, quando poenitens super omnia peccatum detestatur, quemadmodum Deum super omnia amare tenetur. Nam sicut recta ratio offendit Deum esse summum bonum, praeter omnibus amore & honore dignum, quodque super omnia debet homini esse charissimum; ita & peccatum esse summum hominis malum, quod proinde praeter omnibus & super omnia fugere & abominari eum oportet. Et... oportet hominem, gratia Dei spoliatum, non praecipue ob hujus, vel futurae vitae mala, sed eam maxime ob causam, quod sit gratia Dei spoliatus, seipsum infelicem reputare.

CATECHISMUS TREVIRENSIS.

1666 Anno 1590. Joannes de Schawenberg, Episcopus & Elector Trevirensis, Catecheses edidit; ex Francisco Costero, & Petro Soto desumptas, pro tota Ecclesia sua Trevirensi, ubi ad quaestionem: "quanta esse debeat contritio, seu dolor, ut ad peccati remissionem sufficiat?" Respondet: "requiritur, & sufficit, ut ex vera Dei charitate super omnia emanet, ipsamque habeat conjunctam. Si enim ille animi motus ex aliis quam Dei amore procedat, non ad Deum, sed ad aliud bonum ducit.

Et ad quaestionem: "quotplex dolor de peccato?" Respondet: "duplex: voluntarius alter, qui odium peccati, cessatio & nolitio dici potest, qui in poenitente summus esse debet, ut scilicet peccatum praeter ceteris malis detestetur, odio habeamus, & nolimus. Quoniam hic dolor respondet amori charitatis, qui principatum & dominium ita habere debet in corde, ut omnia alia, quae amantur, minus amentur quam Deus. Alius est dolor sensus, quem non necesse est summum esse, &c.

1667 Et ad quaestionem: "qualis esse debeat dolor de peccatis?" Respondet: "integer & verus, sicut verus Dei amor, ut excedat in Dei oculis omnem alium affectum voluntatis, ita scilicet ut & animam excitet ad convenientia opera charitatis & poenitentiae, & ut eam ad verus contraria omnia sic praemuniat, ut secundum praesentem voluntatis statum, quicquid boni aut mali occurrerit, id minus quam Deus ametur; minus quam peccatum odio habeatur; adeo ut

potius quodvis malum incurere velis, quam peccatum; & quolibet bono privari, quam Deo. Et ad quaestionem: "quae cordis compunctio in enarrandis peccatis requiritur?" Respondet: "de peccatis est confitendum cum conscientia omnium peccatorum mortalium commissorum supra omne odibile, & cum proposito vitandi omne peccatum mortale supra omne vitabile.

Et subdit, quod debita contritionis defectus magna ex parte vel nullum reddit Sacramentum ipsum, vel fructu ejus & utilitate privat.

PAROCHIALE LEODIENSE.

1664 Anno 1592. autoritate Reverendissimi D. Erenesti, Episcopi Leodiensis, ad usum Pastorum editum est Parochiale Leodiense. In quo tit. de poenitentia, contritio, prima ejus pars, sic definitur: *Contritio est vehemens animi dolor, quo poenitens detestatur & dolet de omnibus peccatis commissis, propter Dei supremi boni offensam, cum firmo proposito amplius non peccandi, & voluntate confitendi & satisfaciendi, &c.*

Et infra. 2°. *dolor esse debet vehemens. Nam attritio non sufficit... 4°. debet iste dolor concipi propter Deum offensam: nam dolere propter creaturas, vel propter damnium, vel infirmitatem, non est contritio.*

Et infra, agens de Confessione, ut illam fructuosa absolutio subsequi possit, ait eam iterandam esse, si non sit contrita, sive lacrymabilis, hoc est cum contritione vera, ut peccata omnia & singula derelinquat animo proptus deliberato, ea desinat, detestetur, & odio habeat, idque propter Dei summi boni offensam. Deinde ut proponat in futurum omnia cavere, & omnem peccandi occasionem quovis modo evitare & praevincere. Quae omnia ad contritionem requisita si poenitens ex animo non praestet, Sacerdos nullo modo absolvat.

CONFESSIO POLONICA CONCILII PENTACONENSIS.

1670 Anno 1551. Ecclesiae Polonicae in Concilio Pentacoenfi congregatae fidei Confessionem ediderunt, cujus cap. 68. sic habetur: *Quid enim est spiritus ejus, nisi amor ejus? Et quomodo creatura rationalis aliter, nisi amando Creatorem, potuit anquam vel potest justificari?*

RITUALE BARCINONENSE.

1671 Anno 1569. Guilielmus Castadorius, Episcopus Barcinonensis, & Tridentino rediv, Dioecesi suae conscripsit Rituale, cujus cap. 7. agens de Sacramento Poenitentiae, cujus partes (inquit) materiales, quae tanquam totam integramque poenitentiam constituunt, sunt tres, contritio, confessio, & satisfactio. Contritionis naturam explicat dicens: *differt contritio ab attritione, eo quod contritio est dolor de peccato, quatenus offensa Dei est, eademque speciali Dei favore elicita, ad remissionem sufficiens. Attritio vero est dolor propter supplicia inferni, vel propter alia temporalia detrimenta. Et ideo ad remissionem peccatorum non sufficit, neque actus ille, qui est attritio, fieri potest contritio.*

SYNODUS BISANTINA ANNI 1579.

1672 Cornelius Mustus, Episcopus Bisantinus, in Synodo celebrata anno 1579. in canon. de poenitentiae necessitate, formidoloseque attritionis insufficientiam expressè declarat his verbis: *Tum subjiciant, illos rectè & rite suscipere Sacramentum Poenitentiae, qui antequam ad nosstrum sacrae Confessionis Jordanem accedant, lavandam mundandique à lepra peccati, recogitant in amaritudine animae suae ipsorum peccata, & singula & omnia ex intimis cordis penetralibus orantes Deum inter timorem divini judicii, & spem divinae misericordiae, velut inter duas molas sese per Dei gratiam, non solum atterant, sed minutatim conterant. Uipote propter Dei offensam,*

penitentiam, non propter poenam, prout laudatus Episcopus discrete exprimit concione de peccato & poenit. (habita feria 2. Dom. 5. Quadreg.) ubi de sacramentali loquens poenitentia, propria (inquit) & formalis ratio peccati... est injuria quae Deo irrogatur. Ideo cum gratam Deo, & ad remissionem peccatorum impetrandam efficacem poenitentiam agere decreveris, non sufficit tantum dolor ille physicus (de perpetrata re turpi, & contra rationem) qui est Eibonici communis est, cum alibi deliquerint, aut in errorem incididerint (arbitrantur enim se ipso delicto honoratam illum titulum boni viri virtute praediti & probi amittere)... neque sufficit dolor Judaeus, iam in legem peccaverunt. Anima enim legis est timor poenae, & qui non alio quam in legem respicit, non alio quoque intendit, quam in timorem, ne puniatur. Sed vultis dicam, qualis sit dolor Davidis (qui requiritur) est dolor Christiani, est dolor omnis vere poenitentis. Dicit quod offendit summum bonum, summum bonum suum, Patrem suum, Creatorem suum, Redemptorem suum, Consolatorem suum, Salvatorem suum. Quomodo enim cum aliquando bonum opus facis, Christiane, oportet semper oculum in Deum intendere. Quod si non facias ad gloriam ejus, est factus quocumque sine bono, aut quia honestum est, aut quia preceptum, nihil tamen ad eternam tibi praestat vitam, sic dolor de peccato, si non in primum illum locum dirigatur, summo re Deo injuriam intulisse, quod nullo modo facere debebat, non est ille dolor, non est illa poenitentia, quae ad impetrandam indulgentiam, absolutionem, & peccatorum tuorum remissionem requiritur. Et infra: Contritio sacramentalis poenitentiae est dolor... sponte a peccatore suscepta, quae ex indignatione nata, ex eo quod Deum offendit, armat se contra se, &c.

SACRAMENTALE SEU THESAURUS SACERDOTUM, JUXTA CONSUETUDINEM S. R. E. SANCTIQUE CONCILII TRIDENTINI SANCTIONES, &c.

1673 Prodit anno 1579. cum approbatione Gregorii XIII. cui Author ipsius Franciscus Samaritanus, Ecclesiae Lateranensis Beneficiarius, illud dedicavit. Capite autem de contritione, prima parte poenitentiae, postquam dixit, quod illud Sacramentum tum habet tres partes, contritionem, confessionem & satisfactionem; Sciendum tamen est (inquit) quod aliqui putant satis indifferet; tunc esse contritionem, quando habent quandam displicentiam de peccatis, vel quando habent propositum dolendi de iis. Et tales pauperes decipiuntur. Hoc enim non est contritio, sed attritio.... Dolor igitur debet esse propter Deum; non propter timorem poenitentiae, aut propter quodvis aliud, sed quia sunt offensae Dei.

CATECHISMUS ROMANUS CONCILII TRIDENTINI.

1674 Catechismus Romanus, idem Concilii Tridentini Catechismus dicitur, quia ejus iussu & commissione Leonardus Marinus de Genua, Archiepiscopus Lancianensis, & Aegidius Falcenarius de Bononia, Episcopus Mutinensis, illum concinnarunt. Est autem ipsius auctoritas non parva; cum in pluribus Conciliis Provincialibus fuerit approbatus, Conciliique sit commentator, in iis maxime quae Sacramenta concernunt, cujus profecto mentem illius Auctores ignorare non poterunt. Usque adeo vero allent fuerunt a doctrina de sufficientia attritionis formidolose, ut tamen hujus Sacramenti materiam (quae nihil si deli populo notius esse debere ajunt tit. de Sacram. Poenit. n. 7.) de eaque Concilii Tridentini mentem populo explicandam susceperint, de dicta tamen attritione ne mentionem quidem fecerint. A qua non abstinuissent, si doctrinam illam, Concilii doctrinam consensissent. Neque enim tanti mo-

menti doctrinam, scitu adeo necessariam, silentio obvolvisset. Non solum autem de ea siluerunt, sed & multifariam, multisque modis significarunt divini amoris necessitatem in poenitentia salutari.

1. dum p. 2. de Sacram. Poenit. c. 5. n. 1673
 2. 3. 4. enarrata triplici significatione vocis poenitentia. Primum enim poenitentia dicitur de iis quibus aliquid displicet, quod ante placuit, nullae habitae ratione hujus cogitationis, bonum, an malum fuerit... Altera est poenitentia, cum quis ex seelere admisso... dolorem, non Dei, sed sui ipsius causae concipit. Tertia est, cum non solum admisso sceleris causa immo animi sensu dolemus... verum unius Dei causae in eo dolore sumus...
 Prima in visio potentia est. Altera est quadam commotio & perturbati animi affectio. Tertia (solum, ut contextus indicat) tam ad virtutem pervenire, tum Sacramentum esse dicitur. Quae significatio hujus loci propria est. Sola ergo tertia, qua unius Dei causae dolemus, propria est hujus Sacramenti materia. Sola ad virtutum spectat poenitentiae. Cujus virtutis actiones (ut n. 3. ajunt) tamquam mutertam praebent, in qua Poenitentiae Sacramentum versatur. Quod proinde ut fructuosum sit; n. 4. summoneandos ajunt fideles, ut omni contentione & studio in ista animi poenitentia (quam virtutem dicimus) elaborent, sine qua ea qua extrinsecus adhibetur parum profutura est. Ibidem vero n. 7. enarrantes quibus gradibus ad hanc divinam virtutem ascendere liceat: post enarratam necessitatem gratiae, fidei, spei, utilitatemque timoris, necessitatem adjuvantem charitatis: postrema charitate vicia nostra accenduntur, ex qua liberalis ille timor, probis & ingenus filiis dignus oritur, atque ita unum illud verum, ne qua in re Dei majestatem laedamus, peccanti consuetudinem omnino deserimus. Hic igitur quasi gradibus, ad hanc praestantissimam poenitentiae virtutem pervenitur.

2. dum dolorem in vera contritione necessarium n. 19. explicant familiari hoc exemplo: nam qui amico reconciliari vult, quem injuriose offendit, & doleat oportet, quod in eum injuriosus & contumeliosus fuerit, & diligenter reliqua tempore provideat, ne qua in re amicitiam lapsisse videatur. Quotam neutruti sine casto amore est.

3. dum n. 24. dicunt, nullum alium dolorem, hoc nomine contritio, appellari, qui ex eujusvis alterius calamitatis causa susceptus sit, sed illum tantum, quo ex amissa Dei gratia atque immutentia afficimur.

4. dum in explicatione primae petitionis Dominicae tradunt, quod ut ordine procedat oratio (adeo que & poenitentia) Salvador petitionem hanc de summo bono principem & caput confusissimae petitionum reliquarum, docens nos, priusquam ea qua nobis, aut proximo cuique, opus sint posulemus, qua propria sint Dei gloriae petere debere.

5. dum in explicatione tertiae petitionis docent, quod tota illo in Deum amore spes nostra (adeoque & poenitentia) nisi debeat.

6. dum in explicatione quinta petitionis ajunt, necesse esse, ut is qui ad hoc petendum vult accedere, suum ipse peccatum agnoscat. Deinde at ejus sensu & dolore afficiatur. Et infra: Ergo in hac petitione sic affecti sumus oportet, ut doleat peccata nostra recognoscentes ad Deum TAM QUAM AD PARENTEM, NON QUASI AD JUDICEM confingamus. Quod solo serviti timore fieri non posse constat, sed filiali timore & affectu duntaxat.

7. dum citata p. 2. c. 5. n. 26. docent, eandem ob causam, necesse esse peccatum summo odio prosequi, ob quam Deus summo amore diligendus est: si, nisi Deus summum bonum est in-

ter omnia que diligenda sunt; ita etiam peccatum summum malum est inter omnia que odisse homines debent: illud sequitur, ut quam ob causam Deum summè diligendum esse constemur, ob eandem rursus, peccati summum odium nos capiat necesse sit. Si eandem ob causam: sicut ergo Deus summè diligendus est, quia summum bonum; sic peccatum summè, id est super omnia mala odendum est, quia contrarium summò bono, & quia summum malum, ipsaque gehennà majus. Quomodo ipsum odisse nemo potest ex solo servili timore gehennæ, tamquam motivo unico & adæquato, sed ex amore dumtaxat, filialique timore, quia offensa Dei est. Videri potest Georgius Ederus, Catechismi Romani Abbreviator, quem suo Brevi Pius V. commendavit. Ipse enim tit. de contrit. §. 3. ait, *summum & maximum dolorem de peccatis, que commissa sunt, suscipiendum esse. Ut enim maximè diligendus est Deus; ita que nos à Deo alienant maximè detestari debemus. ... adeo ut quam ob causam Deum maximè diligendum esse constemur (ob solum certè timorem gehennæ maximè diligendum non constemur) ob eandem rursus peccati summum odium nos capiat necesse sit.*

1676 Denique necessitatem benevolæ Dei dilectionis, in Sacramento Pœnitentiæ, docent Ritualia Coloniense anni 1566. Carnotense anni 1581. Atribatense & Engolismense anni 1581. Vientense in Delphinatu anni 1584. Remense anni 1676. Catechismus Senonensis anni 1669. Tornacensis, Rupellensis, & Lexovienis anni 1676.

CAPUT CXLIII.

Afferta à Majoribus formidolosa attritionis insufficientia, adivinque amoris necessitas ad justificationem, in Sacramento Pœnitentiæ, ex sacris Oraculis probatur, atque imprimis ex primo maximoque mandato.

1677 **E**X primo (inquam) maximoque mandato (toties in illis repetito) *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Certum quippe est, isto mandato præcipi benevolam Dei amorem super omnia, quo Deo, nulli alteri tribuamus cordis & amoris nostri principatum. Quo dato, nullum profectò rationabilius assignari potest tempus obligationis istius præcepti, quam illud, quo homo reconciliari vult cum Deo, postquam ipsum mortaliter offendit, per ablatum ipsi, in creaturamque translatum cordis & amoris sui principatum, contra primum illud mandatum. Tam fortes etenim rationes suadent ad reconciliationem illam necessarium esse Dei benevolam super omnia amorem, ut quodcumque aliud tempus assignaveris, quo dictum mandatum impleri debeat ante vitæ extremitatem (ad quam differri non potest, juxta Ecclesiæ declarationem) non æquè forti, vel saltem non fortiori ratione assignatio tua fulciatur, quam nostra, quæ tempus illud designamus, quo homo reconciliari vult cum Deo, per mandati illius violationem mortaliter offensus. Pro quo tempore faciunt rationes sequentes.

1678 Prima: reconciliatio cum amico, graviter offenso per violatas amicitia leges, fieri debet per istius violationis reparationem; adeoque per amicitia pristinae redintegrationem, amicitie restitutionem in pristinum amoris statum. Igitur reconciliatio cum Deo, graviter offenso per violatas amicitia leges, per violationem atque primi maxime mandati, sive per ablatum ipsi cordis & amoris principatum, fieri debet per istius violationis reparationem; adeoque per amicitia pristinae redintegrationem, Deique restitutionem in pristinum amoris super omnia statum.

Secunda: omne peccatum mortale violatio est primi illius mandati (cum per omne mortale homo creaturam amet plusquam Deum) violatio verò primi mandati reparari nequit, nisi per illius adimpletionem, violationi illi oppositam. Per consequens reparari non potest, nisi per amorem Dei super omnia, quo solo fit reparatio, & adimpletio, violationi illi opposita.

Tertia: quandiu peccator Deum super omnia non amat, non soluti non reparat peccatum, quo creaturam plusquam Deum amavit; quin potius illud continuat. Neque enim cessat amare creaturam plusquam Deum, quandiu Deum non amat plusquam creaturam. Si enim juxta Augustinum *regnat carnalis cupiditas ubi non est Dei caritas*, tandiu regnat carnalis cupiditas, quandiu eam regnantem non extrudit regnas Dei caritas.

Quarta: reconciliatio peccatoris cum Deo fieri nequit, nisi de subito rebelli & infidelis fidelis fiat & obediens. Per omne verò peccatum mortale peccator efficitur rebellis adversus primum maximumque mandatum, in creaturam transference dominium principatumque cordis, soli Deo debitum. Ergo reconciliatio ipsius cum Deo fieri nequit, nisi fiat subditus primo maximoque illi mandato obediens, Deum *ex toto corde*, adeoque super omnia amando.

Quinta: peccatum furti non remittitur, nisi pro posse restituar quod furto injustè est ablatum. At qui omne peccatum mortale est furtum, furtorum omnium injustissimum, quo peccator Deo abtulit cordis & amoris principatum, ipsi tamquam Creatori, Redemptori, & supremo cordum omnium Domino strictissimo jure debitum. Nullum ergo peccatum mortale remittitur, nisi principatus ille pro posse restituar. Quod solum fieri potest Deum super omnia amando.

Sexta: præceptum amandi Deum super omnia haud dubie aliquando per se obligat. Dicant igitur Adversarii, quo potiori tempore, quam quoreparari debet injuria magna, Deo per violationem illius præcepti illata? Quodcumque tempus assignaveris, rationem petam, cur tunc, si non tempore proxime dicto. Si v.g. dicas obligare, dum speranda est gravis tentatio contra illud præceptum: à te petam, cur tunc obliget, si non obliget dum reparanda est gravis injuria Deo illata violando idem præceptum? Si enim dicas, gravem illam tentationem superari non posse, nisi Deum super omnia amando: dicam æquali vel majori jure, dictam injuriam similiter reparari non posse, nisi Deum super omnia amando. Ob ea que antè dicta sunt.

Septimam rationem solita pietate & soliditate adfert piissimus doctissimisque Contestator tuus, disert. un. c. 2. *Si puer baptizatus, qui nec peccato originali inficitur, nec ullo actuali crimine baptismale innocentiam perdidit, juxta S. Thomam, in Deum se per amorem vejerre adstringitur, adepto rationis ulu: quanto magis, qui à Deo propria voluntate recessit, ab ultimo sine se summovit, & Creatorem creaturæ postpositus? Puer non potest incipere vitam rationalem sine motu amoris in Deum: quomodo ergo peccator incipiet christianam? Puer, non quia peccavit, sed ne peccet, debet ad Deum amore ferri. Et homo, post peccatum, ut peccatum proprium sanet, non debet ad Deum dilectione moveri? Expedire quidem se ab hoc argumento volent, qui S. Thomam sententiam non aspiciuntur negando suppositum. At Theologus Thomista nonquam isti argumenta satisfaciet, vel verisimilem offeret unquam probabilem disparitatis rationem. Nec Theologus quisquam alius (inquam ego) verisimilem probabilem disparitatis rationem afferet, inter tempus à nobis assignatum, & quodcumque aliud à se delinquendum.*